

WKŁAD FUNDUSZY EUROPEJSKICH W AMBITNE KPEIK: PORÓWNANIE URUCHOMIONYCH ŚRODKÓW Z POTRZEBAMI INWESTYCYJNYMI W ZAKRESIE KLIMATU DO 2030 R.

BRINGING THE EU TOGETHER
ON CLIMATE ACTION

Spis treści

1. Dlaczego fundusze UE są potrzebne do osiągnięcia celów w dziedzinie klimatu
2. Aktualna sytuacja: obecna luka inwestycyjna
3. Wstępna ocena wkładu planów wydatków w osiągnięciu celów związanych z klimatem na 2030 r
4. Wnioski i zalecenia
 - ▲ Przekierowanie szkodliwych inwestycji i uzupełnienie planów wydatków
 - ▲ Mobilizacja innych instrumentów
 - ▲ Mobilizacja dodatkowych zasobów
 - ▲ Zalecenia dotyczące oceny potrzeb inwestycyjnych w KPEiK po przeglądzie

Projekt Unify otrzymał dofinansowanie z programu LIFE Unii Europejskiej. Informacje i poglądy przedstawione w niniejszym dokumencie są poglądami autora/autorów i nie muszą odzwierciedlać oficjalnej opinii Komisji Europejskiej.

Więcej informacji na temat tego raportu można uzyskać pod tym adresem:
olivier.vardakoulias@caneurope.org

Więcej informacji na temat projektu LIFE Unify można znaleźć na stronie projektu Unify:
unify.caneurope.org

Opublikowano w sierpniu 2022 roku w ramach projektu LIFE UNIFY.

W celu cytowania niniejszego opracowania: LIFE Unify (2022), „Wkład planów wydatków UE w ambitne KPEiK: Porównanie uruchomionych środków z potrzebami inwestycyjnymi w zakresie klimatu do 2030 roku”.

Każde powielenie niniejszej publikacji w całości lub w części musi zawierać tytuł i wskazywać na wyżej wymienionego wydawcę jako właściciela praw autorskich.

Wstęp

W 2020 roku Unia Europejska zwiększyła swój cel w dziedzinie klimatu na 2030 rok z 40% do co najmniej 55% redukcji emisji netto (w porównaniu do poziomu z 1990 roku). Aby wspierać ten cel w 2021 roku Komisja Europejska przeorganizowała całe ramy klimatyczne i energetyczne w postaci pakietu „Fit for 55”, który stopniowo obecnie przechodzi procesy legislacyjne na poziomie UE. Podczas pisania tego tekstu ESR, RED i EED nadal są przedmiotem negocjacji, a ich ambicje powinny wzrosnąć w celu dostosowania wszystkich poszczególnych aktów prawnych do osiągnięcia celu 55% redukcji emisji netto, zapisanego w prawie o klimacie UE. Nowe cele zaproponowane przez Komisję Europejską mają umożliwić zmniejszenia emisji ETS o 61%, a emisji ESR o 40% do 2030 roku. Jednocześnie niedawno przedstawiona strategia REPowerEU wyznacza ambitniejsze cele oraz potrzebę skoncentrowania inwestycji na początku programu tak, by UE mogła jak najszybciej wycofać się z zależności od rosyjskiego gazu ziemnego.

W związku z tym krajowe plany na rzecz energii i klimatu (KPEiK) będą musiały zostać poddane przeglądowi w latach 2022-2023 – dotychczasowe nie są w stanie zapewnić osiągnięcia nowych celów UE w zakresie 55% redukcji emisji do 2030 r., nie mówiąc już o celu 65% redukcji emisji do 2030 r., który byłby zgodny ze zobowiązaniami wynikającymi z Porozumienia Paryskiego. Oprócz celów na rok 2030, KPEiK są również kluczowe pod względem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego i sprawiedliwości energetycznej. Jak podkreśliła Komisja Europejska

w swoim pakiecie REPowerEU, mogą one stanowić potężne „ramy dla planowania i zachęcania do redukcji wykorzystania paliw kopalnych”. Państwa członkowskie powinny wykorzystać KPEiK jako narzędzie zapewniające spójność i zgodność konkretnych planów do jak najszybszego uniezależnienia się od importu rosyjskiego gazu, ogólnego zaprzestania stosowania paliw kopalnych, a także ambitnego ograniczenia zapotrzebowania na energię, zwiększenia udziału zrównoważonych źródeł odnawialnych i wprowadzenia opcji elastyczności.

Osiągnięcie ambitnych celów dzięki zmienionym wkładom krajowym oraz zapewnienie szybkiego odejścia od paliw kopalnych w celu rozwiązania obecnego kryzysu energetycznego wymaga znacznej mobilizacji inwestycji związanych z klimatem i transformacją energetyczną na potrzeby zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych. Biorąc pod uwagę istotny wkład funduszy UE w inwestycje publiczne państw członkowskich, kluczowy jest zakres, w jakim:

- a) krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności (KPO), szczegółowo określą sposób wydatkowania środków z instrumentu odbudowy i zwiększania odporności,
- b) umowy partnerstwa (PA) i krajowe i regionalne fundusze europejskie (FE), szczegółowo określą wydatkowanie środków z polityki spójności, i przyczynią się do osiągnięcia ambitniejszych celów w dziedzinie klimatu.

W rzeczywistości, jak wykazano w tym raporcie, fundusze odbudowy i zwiększania odporności (RRF) i polityki spójności łącznie stanowią bardzo dużą część funduszy celowych

UE, które można uruchomić na finansowanie inwestycji związanych z klimatem i transformacją energetyczną.

W związku z tym, przez empiryczną ocenę planów inwestycyjnych w krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności (KPO) i funduszach europejskich (FE), sprawozdanie przedstawia wstępną kwantyfikację ich wkładu w realizację celów na rok 2030 dla próby 7 państw członkowskich będących znaczącymi odbiorcami funduszy UE. **W jakim stopniu inwestycje uruchomione za pośrednictwem krajowych KPO i FE są wystarczające, aby zaspokoić potrzeby inwestycyjne w zakresie klimatu i energii w celu osiągnięcia ambitnych celów w dziedzinie klimatu na rok 2030 oraz odpowiedzieć na potrzebę stopniowego uniezależnienia się UE od paliw kopalnych?**

Chociaż w poprzednich raportach oceniano wkład funduszy UE w zaspokajanie potrzeb inwestycyjnych związanych z klimatem i transformacją energetyczną, opierały się one na założonych udziałach w wydatkach na te inwestycje. Obecny raport natomiast opiera się na rzeczywistych planach wydatków oraz koncentruje się w szczególności na związanych z klimatem i transformacją energetyczną inwestycjach bezpośrednio ukierunkowanych na ograniczenie emisji, a nie na kompleksowej ocenie wszystkich środowiskowych wymiarów planów wydatków (np. przystosowania do zmiany klimatu i różnorodności biologicznej). Szerszą ocenę planów odbudowy można znaleźć w poprzednim raporcie CAN Europe i Bankwatch¹.

Obecne ustalenia należy traktować jako wstępne, ponieważ kilka programów operacyjnych nadal jest na etapie projektu lub są niekompletne pod względem ujawnionych informacji. W związku z tym niniejsza analiza będzie uzupełniana w miarę udostępniania

kolejnych informacji i finalizowania całości planów.

Niezależnie od powyższych zastrzeżeń, główne wnioski z wstępnego raportu są następujące:

- ▲ Łączne środki, uruchomione przez wybraną próbę państw członkowskich za pośrednictwem najważniejszych funduszy UE na finansowanie inwestycji związanych z klimatem i transformacją energetyczną, stanowią ograniczony ułamek całkowitych potrzeb inwestycyjnych dla osiągnięcia celów na rok 2030.
- ▲ Państwa członkowskie znacznie różnią się pod względem ilości środków finansowych uruchamianych na inwestycje w zakresie klimatu i transformacji energetycznej w odpowiednich KPO (w odniesieniu do wykorzystania środków z funduszy RRF) i FE (w odniesieniu do wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych). Sugeruje to znaczną przestrzeń dla poprawy planów wydatków, zwłaszcza biorąc pod uwagę nowy impuls REPowerEU.
- ▲ Pomimo różnic, pozostaje bardzo znaczna luka inwestycyjna dla osiągnięcia celu 55%, nie mówiąc już o osiągnięciu zgodnego z Porozumieniem Paryskim celu 65% redukcji emisji do 2030 r.
- ▲ Do wypełnienia pozostałej luki inwestycyjnej wymagana jest kombinacja środków. Środki te obejmują zarówno konkretne dostosowania związane z planami wydatków (np. przekierowanie pozycji wydatków szkodliwych dla klimatu, które wciąż są obecne w danych planach), jak i bardziej systemowe reformy mające na celu pobudzenie dodatkowych inwestycji publicznych zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym.

1. Dlaczego fundusze UE są potrzebne do osiągnięcia celów w dziedzinie klimatu

Znaczenie funduszy unijnych

Nowy cel UE, jakim jest osiągnięcie 55% redukcji emisji do 2030 r., w połączeniu z inicjatywą REPowerEU mającą na celu szybsze wycofanie się UE z uzależnienia od paliw kopalnych, zakłada znaczny wzrost inwestycji na rzecz dekarbonizacji sektorów: energetycznego, transportowego i przemysłowego UE – inwestycji, które muszą być pokryte z połączenia wydatków publicznych na poziomie państw członkowskich, funduszy UE oraz źródeł prywatnych. Do 2030 r. państwa członkowskie będą musiały ograniczyć emisje trzykrotnie szybciej niż w poprzedniej dekadzie. Pomimo odmiennych koszyków źródeł finansowych, w przypadku kilku krajów o mniejszych możliwościach fiskalnych na poziomie krajowym fundusze UE stanowią w przeszłości dużą część inwestycji publicznych. W związku z tym w przypadku krajów o mniejszych możliwościach mobilizowania krajowych środków na inwestycje publiczne, zakres wykorzystania funduszy UE w celu realizacji inwestycji niezbędnych dla klimatu i transformacji energetycznej jest kwestią kluczową dla osiągnięcia ambitnych celów w zakresie klimatu.

Aby to zapewnić, Komisja Europejska wprowadziła nowe cele dotyczące włączenia klimatu do głównego nurtu polityki w instru-

mentach budżetowych UE, a także w instrumentach poza budżetem – co oznacza, że część inwestycji finansowanych z unijnych funduszy musi przyczyniać się do realizacji celów w zakresie klimatu i środowiska. Cele dotyczące włączania klimatu do głównego nurtu polityki różnią się w poszczególnych funduszach: wynoszą od 30% w przypadku takich instrumentów jak Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, 37% w przypadku Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności oraz 70% w przypadku Funduszu Modernizacji. W przypadku całego budżetu UE (2021-2027) na cele dotyczące klimatu należy przeznaczyć co najmniej 30%.

Zakładane minimalne udziały w wydatkach na rzecz klimatu niekoniecznie odzwierciedlają rzeczywiste wydatki na łagodzenie skutków zmiany: dzieje się tak przede wszystkim dlatego, że metodologia stosowana do określenia inwestycji związanych z klimatem (tzw. „skorygowane wskaźniki z Rio”) obejmuje inwestycje na rzecz szerszego zakresu ważnych celów środowiskowych – od przystosowania do zmiany klimatu po gospodarkę o obiegu zamkniętym i różnorodność biologiczną. Choć niektóre z tych celów są powiązane z łagodzeniem skutków zmiany klimatu (np. gospodarka o obiegu zamkniętym przyczyniająca się do redukcji emisji i ochrona różnorodności biologicznej przyczyniająca się do tworzenia

Wykres 1:
Fundusze polityki
spójności w stosunku do
inwestycji publicznych w
państwach członkowskich

Źródło: Komisja Europejska^{III}

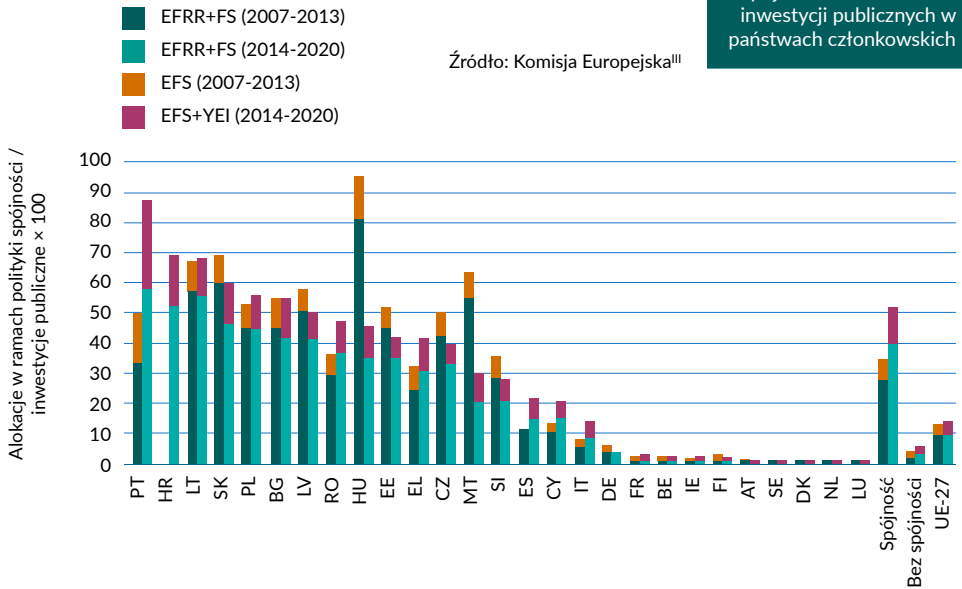

Tabela 1:
Zakładany minimalny
udział wydatków na
klimat w wybranych
instrumentach UE

Źródło: Komisja Europejska
i poszczególne fundusze

Instrument	Udział wydatków na klimat
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	30%
Fundusz Spójności	37%
Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności	37%
Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji	40%
Horyzont Europa	35%
Instrument „łącząc Europę”	60%
InvestEU	30%
Program LIFE	61%
Europejski Fundusz Społeczny	30%
Fundusz Modernizacji	70%

„pochłaniaczy dwutlenku węgla”), to nie są one bezpośrednio ukierunkowane na potrzeby inwestycyjne w zakresie klimatu i transformacji energetycznej. Ponadto, jak wynika z analizy przeprowadzonej zarówno przez Europejski Trybunał Obrachunkowy^{IV} oraz Parlament Europejski^V, metodologie te powodują „zielone kłamstwa” w szeregu pozycji inwestycyjnych, a tym samym zawyżają udział wydatków związanych z klimatem i środowiskiem. Nie odzwierciedlają one rzeczywistych

wydatki przeznaczone na realizację celów w zakresie redukcji emisji, co było wskazane w poprzednich raportach CAN Europe^{VI}.

Aby zmierzyć rzeczywiste kwoty uruchomionych inwestycji, konieczne jest podejście empiryczne, polegające na ocenie konkretnych planów wydatków przedłożonych przez państwa członkowskie i zatwierdzonych przez Komisję Europejską.

Znaczenie instrumentów finansowania

Chociaż połączenie regularnych wieloletnich ram finansowych WRF i funduszy „New Generation EU” (NGEU) obejmuje wiele instrumentów finansowych, które można uruchomić w celu inwestowania w transformację klimatyczną (zob. tabela 1 powyżej), w szczególności dwa instrumenty obejmują około połowy dostępnych funduszy UE na lata 2021-27. Oczekuje się, że Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (RRF) i europejskie fundusze inwestycji strukturalnych (EFIS) zmobilizują blisko 1 bln EUR z 1,8 bln EUR uruchomionych za pośrednictwem budżetu UE w tym samym okresie.

Kluczowe znaczenie wskazanych funduszy dla inwestycji w dekarbonizację sektora energetycznego, transportowego i przemysłowego UE jest jeszcze bardziej widoczne, jeśli odjąć od budżetu UE nieistotne pozycje budżetowe, takie jak: wspólna polityka rolna (378 mld EUR), polityka zewnętrzna i sąsiedzka (110 mld EUR), koszty administracji publicznej UE (82 mld EUR) oraz zarządzanie granicami i bezpieczeństwo (41 mld EUR). Po ich odjęciu kombinacja funduszy RRF i polityki spójności stanowi ponad 70% środków UE

dostępnych na klimat i transformację energetyczną. Sposób uruchomienia tych instrumentów na inwestycje w zakresie dekarbonizacji ma kluczowe znaczenie dla realizacji pakietu „Fit for 55” i osiągnięcia celów w zakresie klimatu na 2030 r.

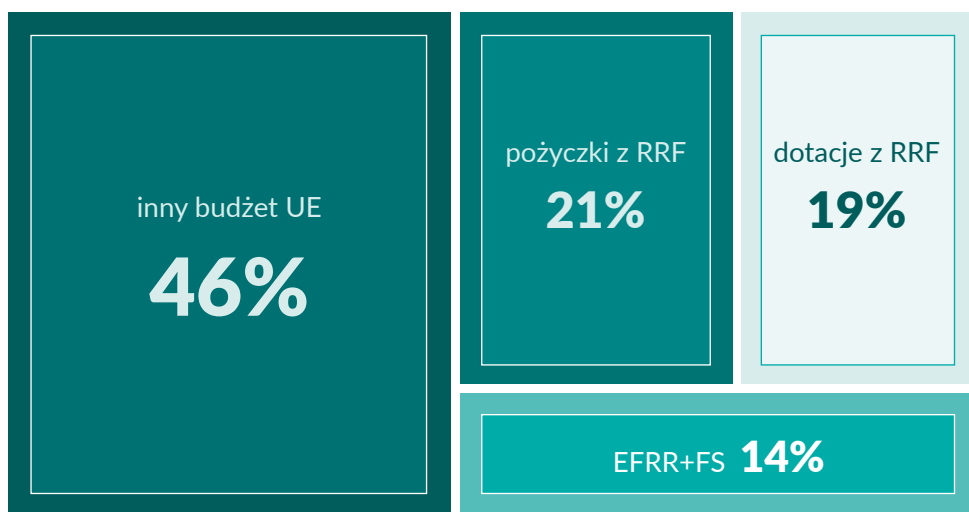
W celu uzyskania dostępu do tych instrumentów państwa członkowskie musiały przedłożyć Komisji Europejskiej plany odbudowy i zwiększania odporności (KPO) oraz fundusze europejskie (FE) oraz uzyskać jej akceptację dla nich.

Ocena porównawcza planów wydatków ma kluczowe znaczenie dla:

- a) oceny, czy i w jakim stopniu plany te rzeczywiście przyczyniają się do inwestycji niezbędnych do osiągnięcia celów UE na 2030 r. w poszczególnych państwach członkowskich,
- b) określenia obszarów wymagających poprawy,
- c) zaproponowania dostosowań oraz
- d) oceny dodatkowych instrumentów finansowania, które można uruchomić w celu uzupełnienia tych funduszy.

Wykres 2:
Udział funduszy
uruchomionych przez
RRF, EFRR i FS
na lata 2021-27

Źródło: Synteza CAN Europe
na podstawie danych Komisji Europejskiej.

Dotychczas wkład poszczególnych instrumentów w realizację celów w zakresie klimatu analizowano albo w oderwaniu od siebie, albo w oparciu o zakładane proporcje udziału wydatków na klimat (zgodnie z minimalnymi wymogami UE dotyczącymi wydatków na klimat). Nie odzwierciedlają one rzeczywistych inwestycji w zakresie klimatu i transformacji energetycznej.

W związku z tym niniejsze sprawozdanie wypełnia lukę, analizując łączny wkład obu instrumentów w próbie państw członkowskich w oparciu o informacje zawarte w planach odbudowy i zwiększania odporności KPO i FE. Raport wykazuje, jaka część luki inwestycyjnej w zakresie klimatu pozostaje po uwzględnieniu wkładu odpowiednich planów, a następnie przedstawia zalecenia.

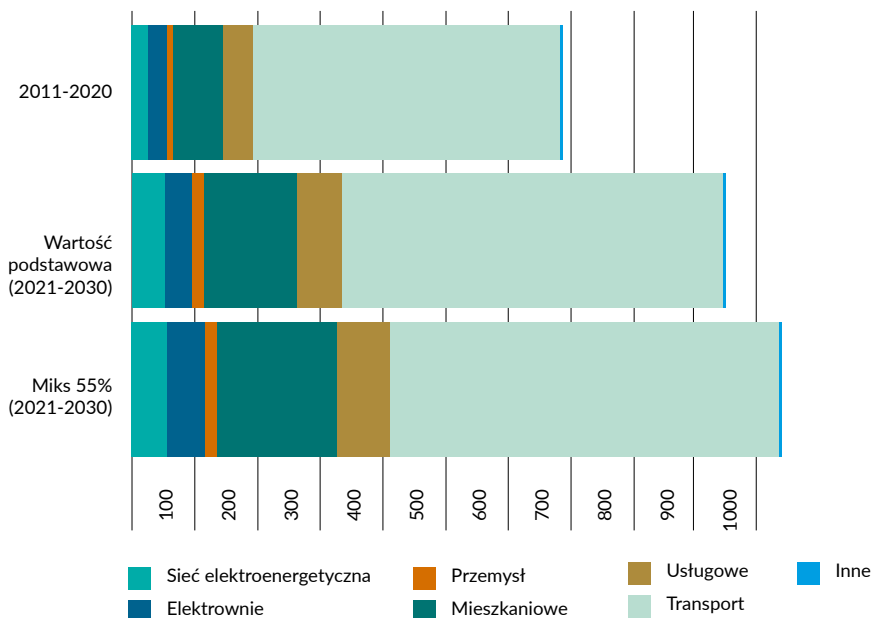
2. Aktualna sytuacja: obecna luka inwestycyjna

Potrzeby inwestycyjne do 2030 r.

Nie ma jednej metodologii szacowania potrzeb inwestycyjnych do roku 2030. Wszystkie dostępne szacunki uwidoczniają potrzebę znacznego zwiększenia stopy inwestycji w zakresie łagodzenia skutków zmiany klimatu i inwestycji związanych z transformacją energetyczną.

Wykres 3:
Średnie roczne potrzeby inwestycyjne w celu ograniczenia emisji o 55% do 2030 r. w porównaniu z poprzednimi docelowymi poziomami odniesienia i inwestycjami historycznymi

Źródło: Instytut Bruegel na podstawie danych Komisji Europejskiej^{vii}

Komisja Europejska szacuje, że do osiągnięcia celu 55% redukcji emisji do 2030 r. potrzeba średnio 360 mld euro dodatkowych inwestycji w porównaniu do okresu 2011-2020. Należy zauważyć, że do osiągnięcia celu redukcji emisji zgodnego z ustaleniami paryskimi (65%), scenariusz CAN Europe zgodny z porozumieniem paryskim (ang. *CAN Europe's Paris Agreement Compatible scenario*), określa potrzebę większych inwestycji. Również Komisja Europejska szacuje, że dla realizacji celów REPowerEU potrzebne byłoby dodatkowe 215 miliardów euro do 2030 roku, co oznacza 1,4 biliona euro całkowitych potrzeb inwestycyjnych całej UE. Zgodnie z danymi Komisji Europejskiej jest to wzrost udziału w PKB UE z 5,3% do ponad 7,0%. Dane te nie obejmują potrzeb inwestycyjnych związanych z realizacją innych celów środowiskowych UE, w tym celów dotyczących przystosowania do zmian klimatu, różnorodności biologicznej i gospodarki o obiegu zamkniętym. Nie uwzględniają również potrzeb inwestycyjnych związanych z ograniczeniem emisji w rolnictwie. W związku z tym zaniżają całkowite potrzeby inwestycyjne w zakresie zielonej transformacji i Europejskiego Zielonego Ładu.

Również inne szacunki zakładają większe potrzeby inwestycyjne. Na przykład raport Agora Energiewende określa je w zakresie klimatu na 2,4 bln euro w okresie 2021-2030 dla budynków, transportu, energetyki i przemysłu^{viii}, podczas gdy realizacja programu REPowerEU może oznaczać dodatkowe potrzeby inwestycyjne w wysokości 100 mld euro^x.

Chociaż wszystkie szacunki opierają się na łączeniu potrzeb w zakresie inwestycji publicznych i prywatnych, wypełnienie luki inwestycyjnej będzie wymagało zwiększenia inwestycji publicznych w zakresie klimatu i transformacji energetycznej. EBI podaje, że średni nieważony udział środków publicznych w UE wynosi 45%, co oznacza, że około 45% inwestycji w zakresie klimatu w całej UE mu-

siałyby być finansowane ze środków publicznych^x. Wartość ta jest niższa w bogatszych państwach członkowskich i wyższa w Europie Środkowo-Wschodniej oraz Południowej, ale rola finansowania publicznego pozostaje kluczowa dla wszystkich tych państw.

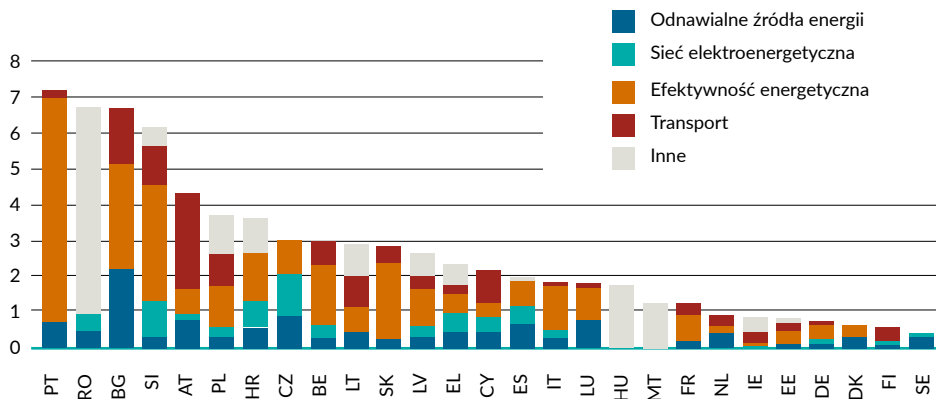
Szacunki dotyczące potrzeb inwestycyjnych na poziomie państw członkowskich są mniej precyzyjne i opierają się na szacunkach przedstawionych przez nie same w krajowych planach na rzecz energii i klimatu (KPEiK). Szacunki te nie opierają się na wspólnej metodyce i jako takie były przedmiotem krytyki, zwłaszcza ze strony Europejskiego Trybunału Obrachunkowego^{xi}.

Niemniej jednak na podstawie odpowiednich planów KPEiK Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) przedstawił porównawcze oszacowanie potrzeb inwestycyjnych w poszczególnych państwach członkowskich. Rozbieżności pomiędzy krajami do pewnego stopnia można wyjaśnić brakiem wspólnej metodologii i w równym stopniu odzwierciedlają one różne punkty wyjścia państw członkowskich.

Szacunki EBI odzwierciedlają potrzeby inwestycyjne w zakresie wkładów krajowych na rzecz osiągnięcia celów UE w zakresie klimatu sprzed wejścia w życie prawa o klimacie, w związku z tym będą musiały zostać skorygowane w przeglądach KPEiK w latach 2022 i 2023. Ponadto nie odzwierciedlają one potrzeb inwestycyjnych w zakresie osiągnięcia zgodnego z Porozumieniem Paryskim celu 65% redukcji emisji do 2030 r. i nie uwzględniają nowej strategii REPowerEU, która obejmuje zarówno bardziej ambitne cele w zakresie szeregu inwestycji związanych z transformacją energetyczną, jak i potrzebę skoncentrowania inwestycji w efektywność energetyczną, odnawialne źródła energii i szerszą infrastrukturę elektroenergetyczną na początku ram czasowych. W związku z tym nie doszacowano potrzeb inwestycyjnych.

Wykres 4:
Potrzeby inwestycyjne
w zakresie klimatu
w istniejących KPEiK,
dla celu redukcji emisji
o 40% (% PKB)

Źródło: Europejski
Bank Inwestycyjny^{xii}.

Wnioski z osiągnięć w zakresie klimatu WRF na lata 2014-20

Biorąc pod uwagę duże potrzeby inwestycyjne do 2030 r. oraz udział inwestycji publicznych realizowanych za pośrednictwem funduszy UE, kluczowe znaczenie ma wyciążenie wniosków z planów wydatkowania na lata 2014-20, w których, zgodnie z najnowszymi dostępnymi danymi, jedynie ograniczona część inwestycji była ukierunkowana na klimat i transformację energetyczną *sensu stricto*.

Przepisy dotyczące polityki spójności na okres 2014-2020 wymagały od państw członkowskich przeznaczenia określonego odsetka środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju

Regionalnego (EFRR) i Funduszu Spójności (FS) na działania w dziedzinie klimatu. Regiony bardziej rozwinięte musiały zarezerwować 20%, regiony w okresie przejściowym 15%, a regiony mniej rozwinięte 12% otrzymanych funduszy unijnych na realizację celu zwanego „przejściem na gospodarkę niskoemisyjną”. Pomimo zaplanowanych celów, poprzednie sprawozdanie CAN Europe wykazało, że do wiosny 2020 r. zmobilizowano mniej niż 10% środków finansowych EFRR i Funduszu Spójności na przyspieszenie wdrażania energii odnawialnej, renowację zasobów mieszkaniowych i efektywność energetyczną przemysłu, infrastrukturę elektroenergetyczną oraz na rozwój i badania związane z klimatem^{xiii}.

Tabela 2:
Fundusze UE 2014-2020
planowane alokacje
finansowe w odniesieniu
do łagodzenia skutków
zmian klimatu i energii
w mln euro (M€)

Źródło: Komisja Europejska, Baza danych o europejskich funduszach strukturalnych i inwestycyjnych^{XIV}

Państwo	Infrastruktura elektro-energetyczna	Badania i rozwój	OZE	Efektywność energetyczna	Emisje z transportu	Udział w całości	Infra. gazu ziemnego	Suma funduszy z EFRR/FS
AT	-	10		68	2	15%	-	536
BE	-	27	13	72	11	13%	-	953
BG	-	340	201	9%	36	5,846	-	-
CY	-			45	23	12%	-	594
CZ	165	120	85	1,459	564	13%	-	18,084
DE	19	286	98	1,173	166	16%	-	10,770
DK	-	11		-	93	51%	-	206
EE	-	42	10	228	44	11%	-	2,922
ES	10	22	882	1,794	365	15%	-	20,679
FI	2	65	7	61	1	17%	-	791
FR	31	132	487	1,026	281	23%	-	8,421
GR	231	26	64	617	367	11%	156	11,855
HR	20	19	95	320	74	8%	-	6,831
HU			618	1,166	437	13%	-	16,810
IE				60	1	15%	-	410
IT	344	21	85	1,873	664	14%	-	21,440
LT	90		220	517	72	16%	53	5,550
LU	-	0,3	2	4	1,5	41%	-	19
LV	25		23	391	117	15%	19	3,750
MT	-		14	12	9	6%	-	595
NL	7	79	26	83		38%	-	510
PL	691	465	1,476	2,692	1,892	11%	747	63,413
PT	-	261	161	377	246	8%	-	13,638
RO	89		154	1,142	599	11%	144	17,511
SE	-	72	3	80	13	18%	-	934
SI	12	57	41	255	10	16%	-	2,330
SK	-	2	136	780	191	8%	-	13,420
Suma	1,736	1,719	4,700	16,729	6,366	12%	1,154	258,295

Na podstawie szczegółowych zestawów danych dotyczących polityki spójności w okresie 2014-20, w tabeli 2 zaktualizowano te dane oraz dodano do równania inwestycje związane z dekarbonizacją sektora transportu. Udostępnione przez Komisję Europejską dane statystyczne, przedstawione z podziałem, pozwalają na syntetyczną prezentację łącznych kwot inwestycji przeznaczonych na:

- ▲ energię odnawialną,
- ▲ efektywność energetyczną,
- ▲ przesył energii elektrycznej i sieć energetyczną,
- ▲ magazynowanie energii elektrycznej,
- ▲ badania i rozwój oznaczone jako „korzystne dla klimatu”,
- ▲ inwestycje związane z transportem oznaczone jako „korzystne dla klimatu”.

Jednocześnie pozwalają na wyodrębnienie inwestycji negatywnie wpływających na klimat oraz związanych z paliwami kopalnymi w odpowiednich planach wydatków na lata 2014-20.

Nawet przy uwzględnieniu dodatkowych wymiarów inwestycje ściśle związane z klimatem i transformacją energetyczną nadal stanowią jedynie 12% łącznych kwot uruchomionych za pośrednictwem EFRR i Funduszu Spójności, przy czym liczby te różnią się znacznie w poszczególnych państwach członkowskich. Dane wskazują, że pewna część państw członkowskich przeznaczyła więcej środków na infrastrukturę związaną z gazem ziemnym niż na pozycje budżetowe związane z łagodzeniem skutków zmiany klimatu. Na przykład Grecja i Rumunia przeznaczyły więcej środków na projekty związane z gazem ziemnym niż na wdrażanie odnawialnych źródeł energii, Polska zainwestowała więcej w infrastrukturę związaną z gazem ziemnym niż w infrastrukturę elektroenergetyczną (w tym dystrybucyjną i magazynową). Jedynie 10% wszystkich inwestycji w transport w państwach członkowskich było ukierunkowanych na ograniczenie emisji z tego sektora.

Poza proporcją inwestycji uruchomionych na potrzeby klimatu i transformacji energetycznej, słaby wskaźnik absorpcji środków unijnych w kilku państwach członkowskich sugeruje, że można było – bez szkody dla pozycji budżetowych na inne cele – uruchomić dodatkowe inwestycje związane z łagodzeniem skutków zmiany klimatu. Zgodnie z danymi Komisji Europejskiej na koniec 2021 r., czyli rok po zakończeniu WRF 2014-20, wydano jedynie 60% planowanych zobowiązań finansowych (wydatki mogą być jeszcze ponoszone do końca 2023 r.)^{XV}.

Wniosek, jaki możemy wyciągnąć z doświadczeń WRF 2014-20, jest taki, że biorąc pod uwagę duże dodatkowe potrzeby inwestycyjne do 2030 r. ewentualne powtórzenie wzorca stosunkowo słabej mobilizacji funduszy UE na działania w zakresie klimatu do 2030 r., wraz z finansowaniem negatywnych dla klimatu inwestycji w paliwa kopalne, mogłoby poważnie utrudnić osiągnięcie ambitnych celów związanych z klimatem.

Poza założonymi przez Komisję celami w zakresie włączenia w główny nurt działań na rzecz klimatu, na państwach członkowskich spoczywa obowiązek pełnego wykorzystania potencjału: zarówno funduszy WRF, jak i NGEU.

3. Wstępna ocena wkładu planów wydatków w osiągnięciu celów związanych z klimatem na 2030 r.

Ze względu na wielkość i znaczenie funduszy RRF oraz polityki spójności dla finansowania dekarbonizacji gospodarki UE, przedstawiamy pierwszą ocenę ich łącznego wkładu w zaspokajanie potrzeb inwestycyjnych dla siedmiu państw członkowskich będących głównymi odbiorcami funduszy UE. Ocena ta opiera się na analizie odpowiednich planów wydatków: odbudowy i zwiększania odporności oraz funduszy europejskich na okres 2021-27. Ponieważ kilka programów operacyjnych jest nadal na etapie projektu i/lub nie jest w pełni ujawnionych, obecna (wstępna) analiza zostanie zaktualizowana po opublikowaniu szczegółowych informacji i sfinalizowaniu planów.

W zakresie kryteriów oceny czerpiemy informacje z dostępnych planów, koncentrując się na ich bezpośrednich komponentach dotyczących klimatu i transformacji energetycznej, w tym:

- ▲ energia odnawialna,
- ▲ efektywność energetyczna,
- ▲ infrastruktura elektroenergetyczna,
- ▲ dekarbonizacja transportu,
- ▲ dekarbonizacja przemysłu.

Środki mające nieokreślony bezpośredni wpływ na ograniczenie emisji nie są uwzględnione w niniejszej ocenie, jakkolwiek mogą być ważne dla osiągnięcia innych celów środowiskowych, w tym celów w zakresie przystosowania, różnorodności biologicznej oraz gospodarki o obiegu zamkniętym.

Koniecznych jest kilka zastrzeżeń. Po pierwsze: nie zawsze była możliwa pełna segregacja pozycji inwestycyjnych, pozwalająca ocenić, czy konkretne inwestycje rzeczywiście przyczyniają się do poprawienia klimatu, czy też nie. Na przykład inwestycje w OZE obejmują czasem paliwa, które nie są zrównoważone i można je zidentyfikować i wyłączyć z danych dotyczących inwestycji w jednych planach, ale nie jest to możliwe w innych. Po drugie: niektóre plany są już na zaawansowanym etapie, a zatem są kompleksowe, natomiast inne pozostają w fazie początkowej. W takim przypadku, aby uzyskać dane dotyczące inwestycji konieczne byłoby przyjęcie szeregu założeń wskazujących górną i dolną granicę. Wszystkie założenia zostały szczegółowo przedstawione w załączniku 1. Po trzecie: surowość kryteriów stosowanych do określenia rzeczywistych inwestycji przyczyniających się do łagodzenia skutków zmian klimatu może wpłynąć na wyniki. W związku z tym, szczególnie w przypadku planów odbudowy, stosuje się górną i dolną granicę przez wykorzystanie dwóch odrębnych kryteriów oceny tych planów

Wyniki dotyczące klimatu i transformacji energetycznej w planach odbudowy i zwiększania odporności

W celu oceny udziału inwestycji związanych z klimatem i transformacją energetyczną w odpowiednich planach odbudowy, stosujemy zakres wynikający z dwóch podejść.

Pierwsze podejście opiera się na analizie pozycji budżetowych odpowiednich krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności KPO, zagregowanych według celów strategicznych. Odpowiednie cele strategiczne to „Renowacja” (efektywność energetyczna), „Zwiększenie mocy” (czyste technologie i odnawialne źródła energii) oraz „Ładuj i tankuj” (zrównoważony transport i stacje ładowania). Podejście to ma jednak tendencję do zawyżania udziału inwestycji przeznaczonych na klimat i transformację energetyczną, ponieważ niektóre pozycje budżetowe oznaczone jako korzystne dla klimatu mogą mieć wątpliwy wpływ na ograniczenie emisji. Łączy się to często z problemem, że okazuje się niemożliwe wykluczenie z tych kategorii ewentualnych inwestycji szkodliwych dla klimatu lub neutralnych dla klimatu ze względu na brak szczegółów w publikowanej dokumentacji.

Drugie podejście opiera się na metodologii Green Recovery Tracker Instytutu Wuppertalskiego i E3G, która wykorzystuje bardziej rygorystyczną definicję inwestycji łagodzących skutki zmiany klimatu dzięki innej (niż Komisja Europejska) metodologii tagowania^{XVI}.

Chociaż żadna z metodologii nie jest doskonała, to w zależności od rygorystyczności kryteriów definiowania inwestycji rzeczywiście działających na rzecz klimatu i transformacji energetycznej, udziały wydatków na klimat różnią się znacząco. Dotyczy to zwłaszcza państw członkowskich wykazujących duże rozbieżności, takich jak Republika Czeska i Grecja.

Wykorzystując zakres udziałów w wydatkach, szacujemy łączne kwoty uruchomione i porównujemy je z potrzebami inwestycyjnymi dla osiągnięcia celów, zarówno obecnych KPEiK (cel 40% redukcji emisji), jak i bardziej ambitnych KPEiK, które są dostosowane do 55% redukcji emisji netto do 2030 r.

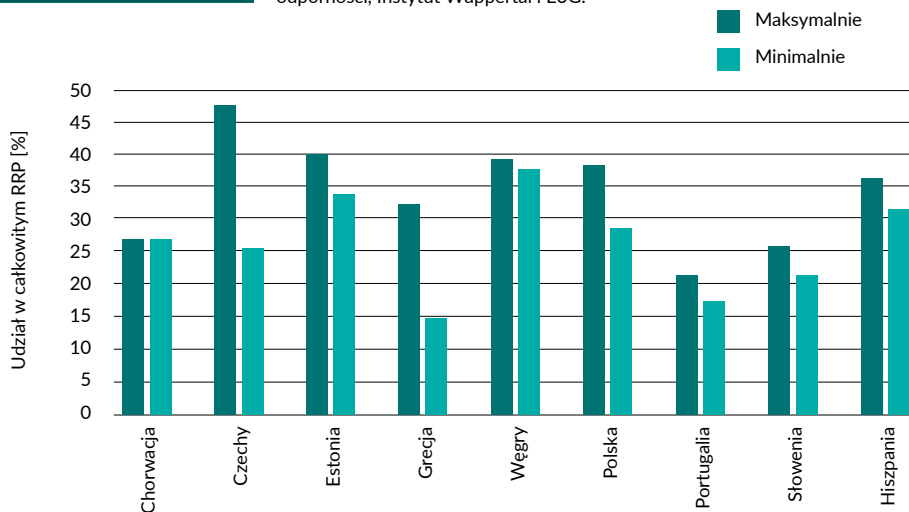
Założenia wykorzystane do oszacowania potrzeb inwestycyjnych obu scenariuszy opierają się na szacunkach KPEiK i zostały szczegółowo przedstawione w załączniku 1, przy czym dostępne dane są nadal niepełne i mogą być jedynie traktowane jako orientacyjne. Ważne jest porównanie wyborów poszczególnych państw członkowskich dotyczących wydatków na odbudowę gospodarczą z ich własnymi szacunkami dotyczącymi potrzeb inwestycyjnych.

Te wstępne ustalenia sugerują, że w przypadku analizowanej próby państw członkowskich **plany wydatków w ramach RRF, największego funduszu UE na okres 2021-27, przyczyniają się do zaspokojenia jedynie od około 2% do 11% całkowitych potrzeb inwestycyjnych w zakresie łagodzenia skutków zmiany klimatu do 2030 r.**

Należy podkreślić, że poza inwestycjami korzystnymi dla klimatu KPO w równym stopniu pociągają za sobą pozycje inwestycyjne szkodliwe dla klimatu. Na przykład szacuje się, że 16% całkowitych inwestycji w energię w planach odbudowy jest przeznaczonych na infrastrukturę gazu ziemnego, taką jak dystrybucja i kotły gazowe^{XVII}. Ponadto około 20% wszystkich inwestycji państw członkowskich w transport przeznacza się na infrastrukturę drogową, która utrwała dotychczas funkcjonujący model transportu^{XVIII}.

Wykres 5:
Zakres udziału wydatków
na łagodzenie skutków
zmiany klimatu w planach
KPO

Źródło: Synteza CAN Europe na podstawie krajowych planów odbudowy i zwiększenia odporności, Instytut Wuppertal i E3G.

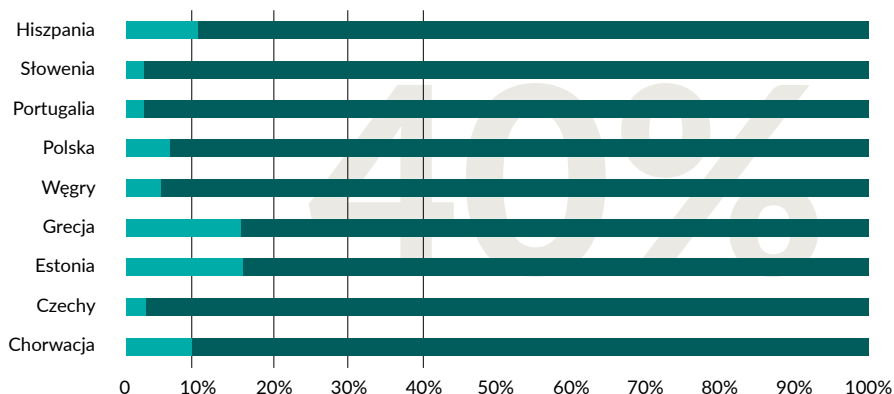
Infrastruktura ta może zablokować unijne modele energetyczne i transportowe na ścieżce wysokich emisji, utrudniając osiągnięcie bardziej ambitnych celów w zrewidowanych KPEiK. Problematiczne inwestycje są zidentyfikowane przez odpowiednie krajowe organizacje społeczeństwa obywatelskiego (OSO), jak również opisane w poprzednim raporcie CAN Europe i Bankwatch Network^{XIX}.

Problem absorpcji, który charakteryzował WRF 2014-20, pozostaje obecny również w RRF. Do sierpnia 2022 r. zrealizowano jedynie 5% reform i inwestycji, do których państwa członkowskie zobowiązały się w swoich KPO, wypłacono jedynie 23% dotacji i 8,5% pożyczek^{XX}. Biorąc pod uwagę napięte ramy czasowe RRF, w najbliższych latach konieczne jest znaczne przyspieszenie absorpcji.

Wykres 6:
Wkład inwestycji KPO
w zakresie klimatu
i transformacji energe-
tycznej w potrzeby
inwestycyjne na 2030 r. w
ramach obecnych KPEiK

Źródło: Synteza CAN Europe
(patrz załącznik 1).

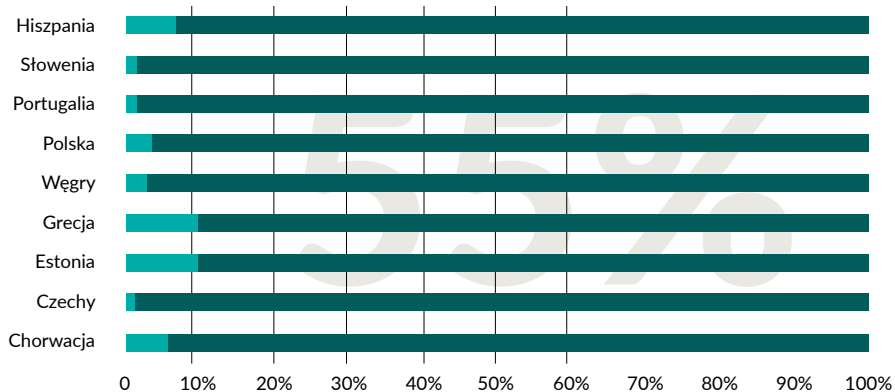
RRF inwestycje w klimat
Pozostała luka inwestycyjna
celu 40%

Wykres 7:
Wkład inwestycji KPO
w zakresie klimatu
i transformacji energe-
tycznej w potrzeby
inwestycyjne dla celu 55%
redukcji emisji netto
na 2030 r.

Źródło: Synteza CAN Europe
(patrz załącznik 1).

RRF inwestycje w klimat
Pozostała luka inwestycyjna
celu 55%

Wyniki programów operacyjnych w zakresie klimatu i transformacji energetycznej

Dzięki empirycznej ocenie dostępnych funduszy europejskich (FE) i umów partnerstwa (PA) przez odpowiednie organizacje społeczeństwa obywatelskiego szczebla krajowego, w tabeli 3 przedstawiono pierwszą ocenę wkładu finansowego planów wydatków na rzecz efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, czystej mobilności, infrastruktury elektroenergetycznej i innych pozycji wydatków przyczyniających się do ograniczenia emisji. Większość tych inwestycji dotyczy funduszy uruchomionych za pośrednictwem EFRR i FS.

Ocena ta ma charakter wstępny, a poziom szczegółowości i zakres różnią się w poszczególnych wybranych państwach członkowskich. Po pierwsze: nie wszystkie państwa członkowskie sfinalizowały i opublikowały swoje fundusze europejskie. W związku z tym

w niektórych przypadkach wyniki przedstawiają rzeczywisty udział w wydatkach podzbioru programów operacyjnych (szczegółowe informacje znajdują się w załączniku 2). Po drugie: chociaż niektóre umowy o partnerstwie podają stosunkowo szczegółowe pozycje budżetowe, pozwalające na rozróżnienie między inwestycjami związanymi z klimatem i transformacją energetyczną a innymi pozycjami budżetowymi dotyczącymi środowiska (adaptacja, różnorodność biologiczna, gospodarka odpadami i gospodarka o obiegu zamkniętym), nie jest to regułą dla wszystkich przypadków.

Tabela 3:
Wstępne oszacowanie inwestycji związanych z klimatem i transformacją energetyczną w funduszach europejskich i umowach partnerstwa

Źródło: Synteza CAN Europe, (patrz załącznik 2)

Państwo członkowskie	Zakładany minimalny wymóg wydatków na klimat (mld EUR)	Wstępne oszacowanie inwestycji związanych z łagodzeniem
Chorwacja	2,3	0,4
Republika Czeska	5,7	1,8
Estonia	1,13	1,0
Grecja	5,1	4,2
Węgry	5,7	4,6
Polska	20,2	20,6
Portugalia	5,2	2,7
Słowenia	0,7	0,7
Hiszpania	8,6	4,3

Mając na uwadze te zastrzeżenia szczegółowa ocena istniejących informacji sugeruje, że zgodnie z oczekiwaniami **rzeczywiste inwestycje przeznaczone na klimat i transformację energetyczną stanowią jedynie ułamek zakładanych celów Komisji Europejskiej** w zakresie wydatków na ochronę klimatu, ponieważ te ostatnie obejmują szerszy zakres wydatków na ochronę środowiska. W niektórych przypadkach plany państw członkowskich wykraczają jednak poza minimalne zakładane wymagania, przeznaczając znaczne środki na inwestycje w zakresie klimatu.

Podobnie jak KPO oraz poza inwestycjami korzystnymi dla klimatu i transformacji energetycznej, FE i umowy partnerstwa wiążą się również z potencjalnymi inwestycjami szkodliwymi dla klimatu, które mogą utrudnić osiągnięcie ambitnych celów KPEiK po przeglądzie. Na przykład Polska planuje wydać 0,8 mld EUR na rozwój sieci gazowej, przy czym planuje się budowę około 1000 km gazociągów, a budowa dróg z alokacją 7,5 mld EUR jest drugą co do wielkości pozycją wydatków. Problematyczne inwestycje zidentyfikowane przez odpowiednie krajowe OSO oraz zalecenia są dostępne w załączniku 2.

Łączny wkład w inwestycje w zakresie klimatu i transformacji energetycznej

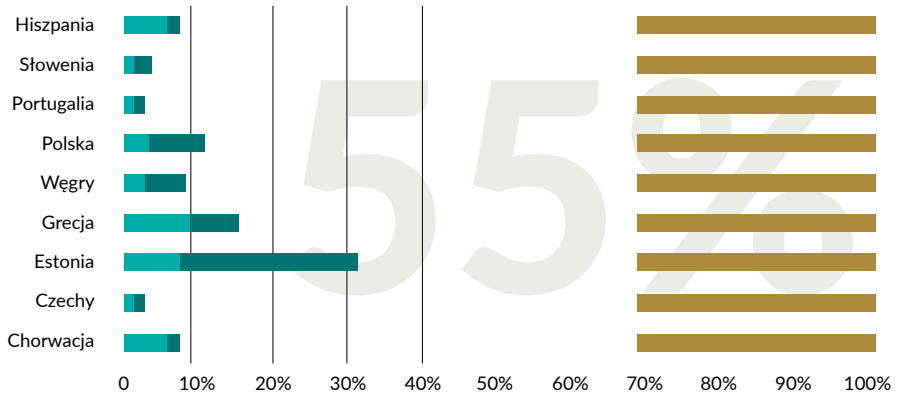
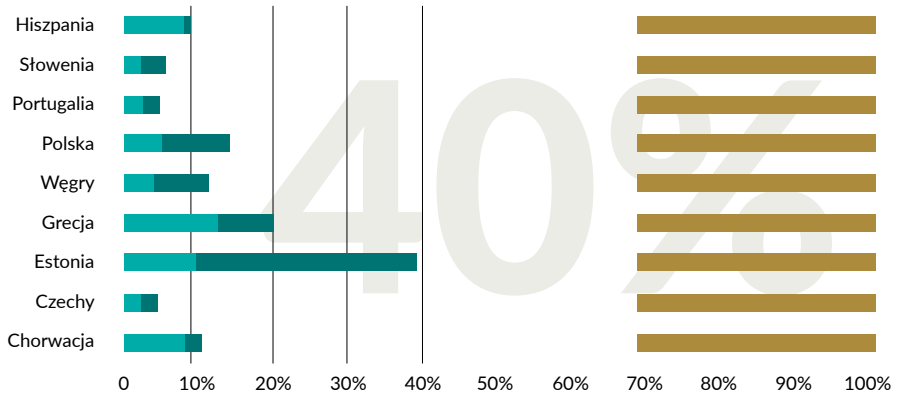
Nasza ogólna ocena jest taka, że nawet po połączeniu całkowitych środków uruchomionych na klimat i transformację energetyczną za pośrednictwem RRF, EFRR i FS, luka inwestycyjna pozostaje duża – nawet w celu zaspokojenia deklarowanych przez państwa członkowskie potrzeb inwestycyjnych w zakresie obecnych (mało ambitnych) KPEiK do 2030 r. (wykres 8).

Zestawiając istniejące plany wydatków z potrzebami inwestycyjnymi w zakresie osiągnięcia nowych ambitniejszych celów w dziedzinie klimatu UE na 2030 r. (wykres 9), plany wydatków zdołają pokryć od 3,3% do 30% potrzeb (Estonia), a większość państw członkowskich mieści się w przedziale od 5% do 15%. Biorąc pod uwagę, że dane te dotyczą największych funduszy UE – przeznaczających znaczne środki na efektywność energetyczną, odnawialne źródła energii, transport i szerszej pojętą infrastrukturę – ustalenie to jest niepokojące.

Wykres 8:
Łączny wkład inwestycji
związanych z klimatem i
transformacją energetyczną
w ramach RRP
i programów operacyjnych
w potrzeby inwestycyjne
obecnych KPEiK w 2030 r.

Źródło: Synteza CAN Europe
(patrz załącznik 1).

■ Wkład RRP
■ Wkład PO
■ Pozostała luka inwestycyjna
celu 40%

Wykres 9:
Łączny wkład inwestycji w ramach
RRP i programów operacyjnych
związanych z klimatem i
transformacją energetyczną w
potrzeby inwestycyjne na rok
2030 w odniesieniu do celu 55%
redukcji emisji netto

Źródło: Synteza CAN Europe
(patrz załącznik 1).

■ Wkład RRP
■ Wkład PO
■ Pozostała luka inwestycyjna
celu 55%

Kluczowe pytanie dotyczy zakresu, w jakim inwestycje prywatne mogą przyczynić się do wypełnienia pozostałej luki inwestycyjnej, a co za tym idzie – ile dodatkowych inwestycji publicznych ze źródeł unijnych i krajowych należy zmobilizować. Według Europejskiego Banku Inwestycyjnego, proporcja całkowitych potrzeb inwestycyjnych, które muszą zostać zaspokojone poprzez inwestycje publiczne, sięga od około 20% w Portugalii i Hiszpanii do ponad 70% w Republice Czeskiej, Polsce i na Łotwie^{XXI}.

Różnice te można wyjaśnić odmienną skłonnością sektora prywatnego do inwestowania, warunkami kredytowymi i szerszymi trendami makroekonomicznymi. Nawet w przypadku

państw członkowskich, które stwierdzają, że znaczna część luki inwestycyjnej może zostać wypełniona przez inwestycje prywatne, w dużym stopniu zależy to od obecnie szybko zmieniających się warunków makroekonomicznych i kredytowych.

Proporcja inwestycji publicznych do prywatnych może ulec zmianie w ciągu najbliższej dekady, co sprawi, że publiczne inwestycje w zakresie klimatu staną się jeszcze ważniejsze. Według McKinsey & Company połowa z wymaganych 28 bilionów euro koniecznych inwestycji, które mają być zrealizowane w UE przed 2030 r., nie miałyby pozytywnego uzasadnienia biznesowego i wymagałyby finansowania publicznego^{XXII}.

4. Wnioski i zalecenia

Nasze ustalenia dotyczące mobilizacji inwestycji związanych z klimatem i transformacją energetyczną w planach wydatków wybranych państw członkowskich wskazują, że **obecny poziom inwestycji za pośrednictwem najważniejszych funduszy UE pozostawia znaczną lukę w zakresie dostosowania wskaźników inwestycyjnych do celów w dziedzinie klimatu UE na rok 2030**. W przypadku rozważenia celu 65% redukcji emisji w celu dostosowania celów UE do zobowiązań wynikających z Porozumienia Paryskiego, zgodnie z modelem scenariusza PAC, pozostała luka inwestycyjna byłaby znacznie większa.

Niektóre z tych inwestycji zostaną częściowo zrealizowane w ramach kolejnych WRF (2027-33), a finansowanie prywatne może wypełnić część luki. Jednakże założenie to jest bardzo niepokojące, ponieważ: (a) zbadał fundusze UE stanowią zdecydowanie największe unijne źródła finansowania inwestycji związanych z klimatem i transformacją energetyczną; oraz (b) istnieją poważne wątpliwości dotyczące proporcji inwestycji związanych z klimatem i transformacją energetyczną, które rzeczywiście mogą otrzymać finansowanie banków.

Nasze ustalenia wskazują również na **duże rozbieżności w poziomie inwestycji mobilizowanych w poszczególnych państwach członkowskich na rzecz klimatu i transformacji energetycznej**. W przypadku niektórych planów wydatków udaje się zmobilizować więcej środków finansowych na odpowiednie pozycje wydatków – co sugeruje, że z jednej strony istnieje możliwość poprawy istniejących planów a z drugiej możliwe są dodatkowe źródła finansowania.

Nie ma żadnego gotowego rozwiązania – wypełnienie luki inwestycyjnej wymaga podjęcia wielu działań na poziomach unijnym i krajowym: począwszy od interwencji na poziomie planowania (takich jak dostosowanie istniejących planów), poprzez reformy strukturalne (takie jak stopniowe wycofywanie i przekierowywanie dotacji na paliwa kopalne), aż po systemowe reformy mające na celu zwiększenie przestrzeni fiskalnej państw członkowskich zmierzające do zwiększenia inwestycji w zakresie klimatu i transformacji energetycznej.

Przekierowanie szkodliwych inwestycji i uzupełnienie planów wydatków

Ujęte w planach inwestycje szkodliwe dla klimatu powinny zostać tak przekierowane, aby wypełnić część luki inwestycyjnej. Podobnie jak w poprzednich WRF, inwestycje w infrastrukturę związaną z gazem ziemnym i transportem drogowym powodują przekierowanie kluczowych zasobów publicznych potrzebnych do dekarbonizacji systemów energetycznych i transportowych (zob. szczegółową ocenę poszczególnych państw członkowskich poniżej).

Nowa strategia REPowerEU powinna być wykorzystana do zmiany istniejących planów. Rozbudowa sieci gazu ziemnego jest całkowicie sprzeczna z celem stopniowej eliminacji do 2027 roku zależności państw członkowskich od importu gazu ziemnego z Rosji i innych bloków gospodarczych, podczas gdy programy np. rozpowszechniania kotłów gazowych zablokowałyby gospodarstwa domowe w drogim i brudnym źródle energii. Rozbudowa środków transportu opartych na ropie naftowej w momencie kryzysu energetycznego nie tylko podsyca kryzys klimatyczny, ale także zapobiega przesunięciom modalnym na rzecz transportu publicznego.

Proponowana zmiana rozporządzenia w sprawie RRF wymaga od państw członkowskich **sporządzenia odrębnych rozdziałów REPowerEU w ich planach odbudowy i zwiększenia odporności**, zapewniając jednocześnie (choć ograniczone) dodatkowe finansowanie. Przy okazji można zmienić pozycje inwestycyjne na infrastrukturę związaną z paliwami kopalnymi i zwiększanie odporności oraz przekierować fundusze na realne alternatywy, takie jak: przyspieszenie efektywności energetycznej, rozpowszechnienie pomp ciepła i niezbędna infrastruktura dla zmiany modalnej w transporcie^{xxiii}.

Ponieważ w niektórych państwach członkowskich szereg FE jest nadal na etapie finalizacji, identyfikacja kluczowych luk inwestycyjnych dla osiągnięcia ambitnych KPEiK oraz celów REPowerEU powinna wpłynąć na pozostałe FE. Poza REPowerEU, kluczowe pozycje inwestycyjne mogą zostać odpowiednio zmienione podczas śródkresowego przeglądu budżetu UE (2023-24).

Mobilizacja innych instrumentów

Wielkość luki inwestycyjnej sugeruje, że zwykłe przekierowanie dotychczasowych pozycji budżetowych nie będzie wystarczające do osiągnięcia celu redukcji emisji netto o 55%, tym bardziej dostosowanie do ustaleń Porozumienia Paryskiego obejmującego cel redukcji emisji o 65% do 2030 r. W związku z tym do uzupełnienia KPO i FE niezbędne są zarówno środki unijne pochodzące z innych instrumentów, jak i krajowe środki publiczne.

- ▲ **Państwa członkowskie mogą wykorzystać szereg instrumentów UE** (takich jak Europejski Bank Inwestycyjny i InvestEU) w celu uzyskania koncesjonowanego finansowania projektów publicznych i prywatnych związanych z klimatem i transformacją energetyczną. EBI zamierza zainwestować około 30 mld EUR rocznie w projekty związane z działaniami na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju środowiska w latach 2021-2030.
- ▲ **Specjalne instrumenty spoza budżetu UE** (takie jak Fundusz Modernizacyjny) już teraz zapewniają znaczące źródła finansowania specjalnie na potrzeby transformacji energetycznej dla państw członkowskich objętych jego zakresem, a oczekuje się, że zasoby te znacznie wzrosną w nadchodzących latach.
- ▲ **Na poziomie krajowym dochody z ETS generują znaczne przychody, które mogą uzupełniać fundusze UE** w celu zwiększenia krajowych inwestycji publicznych na rzecz klimatu. Zaproponowany przez Komisję Europejską nowy system EU ETS rozszerzając ceny emisji dwutlenku węgla na transport drogowy i budynki w latach 2026-2030 może wygenerować 48 mld EUR dodatkowych dochodów rocznie^{xxiv}.
- ▲ W przypadku państw członkowskich o ograniczonej przestrzeni fiskalnej, **stopniowe wycofywanie dotacji do paliw kopalnych** uwolni środki na większe ilości zasobów potrzebnych do przyspieszenia dekarbonizacji sektora energetycznego, transportowego i przemysłowego.
- ▲ W budżetach krajowych brakuje celów związanych z włączeniem problematyki klimatu do głównego nurtu polityki, które odpowiadałyby udziałom UE w wydatkach na rzecz klimatu (niezależnie od tego, jak bardzo są one niedoskonałe). **Wdrożenie ekologicznego projektowania finansów publicznych** mogłoby przyczynić się do określenia pozycji budżetowych korzystnych i szkodliwych dla klimatu, ustalenia celów w zakresie włączania klimatu do głównego nurtu polityki oraz stopniowego dostosowania krajowych wydatków publicznych do ambitnych KPEiK.

Mobilizacja dodatkowych zasobów

Zgodnie z różnymi szacunkami, nawet w scenariuszu wzorcowego uruchomienia funduszy UE potrzebne będą większe zasoby w celu zwiększenia wskaźnika inwestycji w zakresie klimatu i transformacji energetycznej (szerzej: w transformację ekologiczną). Środki te zasadniczo dzielą się na dwie niewykluczające się wzajemnie kategorie, które mogą funkcjonować w sposób uzupełniający się:

1. Stworzenie większej przestrzeni fiskalnej na poziomie państw członkowskich na dedykowane wydatki w zakresie klimatu, w tym wydatki na społecznie sprawiedliwą transformację.

Obecne zasady fiskalne UE, obszernie przeanalizowane w poprzednich raportach CAN Europe^{XXV} i briefingach^{XXVI}, są stanowczo nieodpowiednie dla katalizowania w państwach członkowskich wystarczających inwestycji w zieloną transformację. Unijne zasady dotyczące zadłużenia i deficytu, z ich prooszczędnościowym nastawieniem, zachęcają do cięć budżetowych, w tym pozycji budżetowych niezbędnych na inwestycje publiczne dla klimatu i transformacji energetycznej. Zasady te zawiodły pod wieloma względami i nie są w stanie pomóc w osiągnięciu gospodarczych, społecznych i środowiskowych celów UE.

Biorąc pod uwagę dużą lukę inwestycyjną dla osiągnięcia ambitnych KPEiK i celów na rok 2030, nadchodzący przegląd zarządzania gospodarczego musi zostać wykorzystany do fundamentalnej reformy unijnych zasad fiskalnych i zarządzania gospodarczego, aby

zapewnić zarówno dodatkową przestrzeń fiskalną dla inwestycji związanych z klimatem i zieloną transformacją oraz jej przełożenie się na ukierunkowane i skuteczne działania państw członkowskich w dziedzinie klimatu, z odpowiednimi zabezpieczeniami.

2. Mobilizacja większych środków na poziomie UE poprzez zwiększenie funduszy celowych za pośrednictwem istniejących instrumentów lub poprzez stworzenie nowego instrumentu.

Poza reformą zarządzania gospodarczego UE, dodatkowe środki można pozyskać na poziomie UE w celu uzupełnienia istniejących instrumentów lub stworzenia nowych celowych instrumentów. W kontekście REPowerEU, niektórzy zaproponowali uzupełnienie RRF o 100 mld EUR na dodatkowe potrzeby inwestycyjne w zakresie efektywności energetycznej, odnawialne źródła energii i rozwoju infrastruktury elektroenergetycznej (pompy ciepła, energia elektryczna i potrzeby w zakresie magazynowania)^{XXVII}. Zaproponowano uczynienie, utworzonego jako jednorazowy, instrumentu RRF stałym, którego zadaniem byłoby zaspokojenie potrzeb inwestycyjnych związanych z klimatem i szerszą transformacją ekologiczną. Chociaż uruchomienie dodatkowych funduszy UE może ostatecznie okazać się konieczne w świetle znacznych braków w zakresie inwestycji związanych z klimatem w poszczególnych państwach członkowskich, kluczowe kwestie, jak np. uzgodnienie źródeł finansowania w celu uruchomienia tych dodatkowych zasobów (np. pozyskanie środków własnych, wyższe składki do budżetu UE), pozostają otwarte i powinny być przedmiotem istotnych debat między rządami państw członkowskich.

Zalecenia dotyczące oceny potrzeb inwestycyjnych w KPEiK po przeglądzie

Metodologie stosowane do oceny potrzeb inwestycyjnych w obecnych KPEiK nie są spójne ani systematyczne. Aby lepiej oszacować lukę inwestycyjną dla osiągnięcia ambitnych celów na rok 2030 przy jednoczesnym przyspieszeniu wycofywania się państw członkowskich z zależności od paliw kopalnych w kontekście wojny i REPowerEU, KPEiK po przeglądzie powinny być oparte na wspólnych systematycznych ramach.

W wytycznych z października 2022 roku Komisja Europejska ma opracować dokładne wspólne ramy dla państw członkowskich, aby ocenić ich potrzeby i dopasować je do odpowiednich środków i planów wydatków. Jak szerzej przeanalizowano w poprzednim raporcie CAN Europe^{xxviii}, wspólne ramy powinny określać dokładne metodologie dla:

- ▲ oszacowania całkowitych potrzeb inwestycyjnych w celu osiągnięcia ambitnych celów na rok 2030,
- ▲ określenia, które źródła finansowania (publiczne, fundusze UE i prywatne) mogą sfinansować konkretne sektorowe komponenty ambitnych KPEiK,
- ▲ oszacowania „luki inwestycyjnej” według obecnie dostępnych źródeł finansowych i zaproponowania sposobów jej wypełnienia,
- ▲ uwzględnienia potrzeb wydatkowych mających na celu rozwiązanie obecnego kryzysu energetycznego wywołanego inwazją Rosji na Ukrainę, w tym działań społecznych i działań przyczyniających się do sprawiedliwej transformacji w szerszym zakresie,
- ▲ kompleksowego wyliczenia: (a) wszystkich dotacji energetycznych, (b) dotacji na paliwa kopalne oraz (c) planów ich stopniowego wycofywania, zwłaszcza w celu uwolnienia „środków na wypełnienie luki inwestycyjnej w zakresie klimatu i transformacji energetycznej”.

Załącznik 1. Metodologia

Do pomiaru udziału inwestycji związanych z transformacją energetyczną i łagodzeniem skutków zmiany klimatu w poszczególnych KPO wykorzystano dwa różne źródła. Pierwsze z nich opiera się na deklarowanych wydatkach na strategiczne pozycje inwestycyjne: „Renowacja” (efektywność energetyczna) „Zwiększenie mocy” (czyste technologie i odnawialne źródła energii) oraz „Ładuj i tankuj” (zrównoważony transport i stacje ładowania) w odpowiednich planach^{xxix}; natomiast drugie na dogłębnych ocenach KPO za pomocą Green Recovery Tracker opracowanego przez E3G, Instytut Wuppertal i krajowych partne-

rów społeczeństwa obywatelskiego. To podwójne podejście pozwala przedstawić maksymalny i minimalny zakres szacunkowy inwestycji uruchomionych na potrzeby klimatu i transformacji energetycznej (Tabela A) w odpowiednich planach odbudowy.

Tabela A:
Szacowany wkład KPO
w inwestycje związane
z łagodzeniem skutków
zmiany klimatu

Państwo członkowskie	Suma RRF (mld EUR)	Maksymalny udział w wydatkach na klimat	Minimalny udział w wydatkach na klimat	Maksymalna suma (mld EUR)	Minimalna suma (mld EUR)
Chorwacja	6	26%	n/a	1,69	1,69
Republika Czeska	7,1	46%	25%	3,28	1,77
Estonia	1	39%	33%	0,39	0,32
Grecja	30	31%	14%	9,41	4,20
Węgry	7	39%	37%	2,78	2,66
Polska	36	38%	28%	13,49	10,07
Portugalia	17	21%	17%	3,50	2,83
Słowenia	2	25%	21%	0,63	0,52
Hiszpania	70	36%	31%	24,74	21,55

Oszacowanie wkładu programów operacyjnych na okres 2021-27 jest trudniejsze, ponieważ nie są jeszcze dostępne dane syntetyczne, a niektóre programy są dopiero na etapie projektu. W celu oszacowania progra-

mów inwestycyjnych dotyczących łagodzenia skutków zmiany klimatu, uruchomionych dzięki funduszom polityki spójności, oparto się na szczegółowej ocenie członków oraz partnerów CAN Europe dostępnych FE

w poszczególnych badanych państwach członkowskich. Ćwiczenie „skanowania” polegało na identyfikacji całości inwestycji w FE poświęconych efektywności energetycznej, odnawialnym źródłom energii, czystej mobilności, infrastrukturze elektroenergetycznej (tnp. sieci i magazynowanie) oraz innym pozycjom wydatków przyczyniających się do redukcji emisji (np. B+R). W przypadku niektórych państw członkowskich nie wszystkie programy operacyjne zostały poddane ocenie (ze względu na wspomniane wcześniej ograniczenia) – analiza zostanie uaktualniona po udostępnieniu kolejnych informacji.

Tabela B:
Ocena Programów
Operacyjnych

Państwo członkowskie	Organizacja społeczeństwa obywatelskiego	Odpowiednia dokumentacja
Chorwacja	DOOR Croatia (pl. DOOR Chorwacja)	Programy operacyjne Republiki Chorwacji na lata 2021-27 ^{xxx}
Republika Czeska	Centre for Transport and Energy (pl. Centrum Transportu i Energii)	https://bankwatch.org/publication/assessment-of-operational-programmes-in-the-czech-republic
Estonia	Estonian Green Movement (pl. Estoński Ruch Zielonych)	https://bankwatch.org/publication/assessment-of-the-estonian-operational-programme
Grecja	CAN-E assessment	Krajowe i regionalne programy operacyjne na lata 2021-27 ^{xxxi}
Węgry	Friends of the Earth Hungary (pl. Przyjaciele Ziemi Węgry)	https://bankwatch.org/publication/assessment-of-hungary-s-operational-programmes
Polska	Polish Green Network (pl. Polska Zielona Sieć)	https://bankwatch.org/publication/assessment-of-poland-s-operational-programmes
Portugalia	ZERO – Association for the Sustainability of the Earth System (pl. ZERO – Stowarzyszenie na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Systemu Ziemskiego)	https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_4472
Słowenia	FOCUS	Projekt programu operacyjnego dla Słowenii ^{xxxi}
Hiszpania	SEO/Birdlife	Umowa o partnerstwie ^{xxxi} i wieloregionowy program operacyjny ^{xxxi}

Tabela C:

Wstępne oszacowanie wkładu funduszy polityki spójności w inwestycje związane z łagodzeniem skutków zmian klimatu

Państwo członkowskie	Całkowita alokacja EFRR + FS	Całkowite EFRR i FS (zakładane minimalne wydatki na klimat)	Wstępne oszacowanie inwestycji związanych z łagodzeniem skutków zmian klimatu
Chorwacja	6,5	2,3	0,4
Republika Czeska	16,7	5,7	1,8
Estonia	3,4	1,1	1,1
Grecja	14,4	5,1	4,2
Węgry	15,9	5,7	4,6
Polska	56,6	20,3	20,7
Portugalia	14,7	5,2	2,8
Słowenia	2,2	0,8	0,7
Hiszpania	23,5	8,7	4,3

Następnie porównano inwestycje uruchomione poprzez KPO i FE z potrzebami inwestycyjnymi związanymi z osiągnięciem celów na rok 2030. Do chwili obecnej jedynymi oficjalnymi źródłami potrzeb inwestycyjnych na poziomie państw członkowskich są szacunki przedstawione w odpowiednich KPEiK^{xxxv}. Szacunki te opierają się na celu UE sprzed wejścia w życie prawa o klimacie, jakim jest 40% redukcja emisji do 2030 r., i w związku z tym zostaną skorygowane w zmienionych KPEiK.

Szacowanie potrzeb inwestycyjnych w KPEiK nie jest oparte na wspólnej dla wszystkich państw członkowskich metodologii i zostało określone przez Europejski Trybunał Obrachunkowy jako „niespójne” i „niekompletne”^{xxxvi}. KPEiK w szczególności nie określają potrzeb inwestycyjnych według źródeł finansowania (np. inwestycje publiczne, inwestycje prywatne, fundusze UE). Będąc jednym

źródłem oficjalnych informacji, szacunki te są jednak przydatne do oceny zakresu, w jakim państwa członkowskie mobilizują wystarczające środki finansowe przez programowanie funduszy UE, aby wypełnić własne szacunki potrzeb inwestycyjnych.

W celu oszacowania potrzeb inwestycyjnych związanych z nowymi celami UE do 2030 r. (55% redukcji emisji), przeskalowano potrzeby inwestycyjne obecnych KPEiK zakładając, że wkłady krajowe są utrzymywane na stałym poziomie, a wzrost potrzeb inwestycyjnych jest liniowy.

Na koniec porównano łączne inwestycje uruchomione poprzez RRF i fundusze polityki spójności z szacowanymi potrzebami inwestycyjnymi do 2030 r. Tabela E zawiera dane liczbowe wykorzystane do oszacowania proporcji potrzeb inwestycyjnych wypełnionych przez odpowiednie fundusze UE.

Tabela D:
Potrzeby inwestycyjne
obecných KPEiK i szacunko-
we potrzeby inwestycyjne
dla osiągnięcia celu 55%
redukcji emisji (mld euro,
w zaokrągleniu)

Państwo członkowskie	Obecne potrzeby inwestycyjne KPEiK (cel 40%)	Szacowane potrzeby inwestycyjne (cel 55%)
Chorwacja	19	26
Republika Czeska	95	130
Estonia	2	3
Grecja	43	60
Węgry	57	78
Polska	195	268
Portugalia	127	174
Słowenia	22	30
Hiszpania	241	331

Tabela E:
Uruchomione inwestycje
w zakresie łagodzenia
skutków zmian klimatu i
potrzeby inwestycyjne
do 2030 r. (mld EUR)

Państwo członkowskie	Inwestycje RRF łagodzenie zmian klimatu (max)	Inwestycje RRF łagodzenie zmian klimatu (min)	Inwestycje OP łagodzenie zmian klimatu	Obecne potrzeby inwestycyjne KPEiK	Szacowane potrzeby inwestycyjne celu 55%
Chorwacja	1,69	1,69	0,44	19,00	26,13
Republika Czeska	3,28	1,77	1,80	95,20	130,90
Estonia	0,39	0,32	1,09	2,26	3,11
Grecja	9,41	4,20	4,20	43,80	60,23
Węgry	2,78	2,66	4,60	57,00	78,38
Polska	13,49	10,07	20,7	195,00	268,13
Portugalia	3,50	2,83	2,8	127,00	174,63
Słowenia	0,63	0,52	0,7	22,00	30,25
Hiszpania	24,74	21,55	4,3	241,00	331,38

Załącznik 2. Wybrane przykłady zaleceń na poziomie krajowym dotyczących wykorzystania funduszy UE

Republika Czeska	<p>Wyłączenie i zastąpienie pozycji inwestycyjnych dotyczących kotłów na gaz ziemny i infrastruktury przesyłowej zwiększoną penetracją OZE i infrastrukturą elektroenergetyczną.</p> <p>Wykluczenie i zastąpienie niezrównoważonych pozycji inwestycyjnych dotyczących biomasy zwiększoną penetracją OZE.</p> <p>Zwiększenie udziału inwestycji w OZE, pompy ciepła i szerszą infrastrukturę elektroenergetyczną przez określenie konkretnych celów wdrożeniowych w odpowiednich planach wydatków.</p> <p>Uwzględnienie rozwoju wspólnot energetycznych w odpowiednich planach wydatków.</p> <p>Ustanowienie wymiernych celów finansowych i opartych na wynikach dla inwestycji w efektywność energetyczną w odpowiednich planach wydatków.</p>	Eva Mariničová Centre for Transport and Energy (pl. Centrum Transportu i Energii) eva.marinicova@cde-org.cz
Estonia	<p>Przeznaczenie większych środków na renowację budynków, aby osiągnąć krajowy cel polegający na wyremontowaniu 22% wszystkich budynków do 2030 r. (łączna kwota inwestycji ok.5 mld EUR).</p> <p>Inwestowanie w decentralizację produkcji energii i wspólnoty energetyczne, np. przez wykorzystanie funduszy UE do utworzenia funduszu gwarancyjnego.</p> <p>Wyłączenie inwestycji w autostrady i drogi TEN-T oraz zastąpienie ich inwestycjami w zrównoważoną mobilność w celu przeniesienia ruchu pasażerskiego i towarowego z dróg na kolej.</p> <p>Ograniczenie inwestycji w konwersję ropy naftowej i niezrównoważoną biomasę oraz zastąpienie ich inwestycjami w elektryfikację ciepłownictwa komunalnego za pomocą pomp ciepła na dużą skalę oraz w zmniejszenie popytu (efektywność).</p>	Silver Sillak Estonian Green Movement (pl. Estoński Ruch Zielonych) silver@roheline.ee

<p>Węgry</p>	<p>Zwiększenie i zróżnicowanie systemów finansowania dostępnych dla inwestycji w efektywność energetyczną i OZE, w tym wspólnot energetycznych i energetyki zdecentralizowanej.</p> <p>Wyłączenie inwestycji w autostrady i drogi TEN-T oraz wykorzystanie 1,04 mld euro przeznaczonych na te inwestycje w zakresie zrównoważonej mobilności.</p> <p>Usunięcie inwestycji przeznaczonych na wsparcie instalacji kotłów na gaz ziemny i zastąpienie ich inwestycjami w elektryfikację i pompy ciepła.</p> <p>Przeznaczenie większych środków z odpowiednich funduszy UE na włączenie do sieci ciepłowniczej wspólnot energetycznych w celu zastąpienia gazu ziemnego.</p>	<p>Teodóra Dönsz-Kovács</p> <p>MTVSVZ</p> <p>teodora.donsz.kovacs@bankwatch.org</p>
<p>Polska</p>	<p>Przekierowanie całego wsparcia dla kotłów na gaz ziemny, w tym w ramach systemów efektywności energetycznej, na alternatywne rozwiązania w zakresie elektryfikacji ze źródeł odnawialnych, pomp ciepła, zdecentralizowanych OZE, magazynowania i inwestycji sieciowych.</p> <p>Przekierowanie całego wsparcia dla rurociągów gazu ziemnego na elektryfikację i alternatywy odnawialne.</p> <p>Przekierowanie całego wsparcia dla budowy nowych dróg (pojedyncza największa pozycja wydatków) na rzecz zwiększenia inwestycji w odbudowę zamkniętych linii kolejowych, budowę nowych połączeń dla zwiększenia zmiany modalnej oraz zrównoważonego transportu publicznego.</p> <p>Zwiększenie w odpowiednich planach środków finansowych dostępnych dla wspólnot energetycznych i energii zdecentralizowanej przez stworzenie specjalnych instrumentów finansowania.</p>	<p>Wojciech Szymalski</p> <p>ISD/INE – Instytut na Rzecz Ekorozwoju</p> <p>w.szymalski@ine-isd.org.pl</p>
<p>Portugalia</p>	<p>Zapewnienie, że inwestycje związane z wodorem będą wytwarzane wyłącznie ze źródeł odnawialnych, na potrzeby ukierunkowane oraz za pośrednictwem lokalnej infrastruktury na mniejszą skalę.</p> <p>Przekierowanie inwestycji związanych z budową dróg w celu rozszerzenia inwestycji w sieć transportu publicznego i aktywnego transportu, w celu zmniejszenia kosztów transportu przy jednoczesnym zwiększeniu przesunięcia modalnego.</p> <p>Zwiększenie budżetu przeznaczonego na rozwój wspólnot energetycznych i prosumentów, w celu stworzenia samowystarczalnych dzielnic w zakresie wytwarzania energii odnawialnej oraz bezpośredniego przechowywania i wykorzystania.</p>	<p>Bárbara Maurício</p> <p>ZERO – Associação Sistema Terreste Sustentável</p> <p>barbara.mauricio@zero.org</p>

<p>Słowenia</p>	<p>Ustalenie wyższego celu w zakresie energii odnawialnej na 2030 r. niż zawarty w obecnym KPEiK (cel 27%) oraz uwzględnienie w programowaniu funduszy UE dodatkowych inwestycji i reform umożliwiających osiągnięcie ambitnych celów.</p> <p>Sieć dystrybucyjna jest „wąskim gardłem” dla integracji bardziej rozproszonego wytwarzania energii z odnawialnych źródeł energii i pojazdów elektrycznych. W programie operacyjnym należy uwzględnić inwestycje w sieć dystrybucyjną (obecnie nie są uwzględnione). KPEiK zidentyfikował potrzeby inwestycyjne tylko w zakresie sieci dystrybucyjnych w wysokości ponad 400 mln EUR rocznie, podczas gdy w ramach RRF zaplanowano łącznie tylko 80 mln EUR.</p> <p>Rozszerzenie inwestycji w infrastrukturę publicznego transportu pasażerskiego, infrastrukturę kolejową i infrastrukturę multimodalną w celu zapewnienia rzeczywistego utworzenia kompleksowego systemu zintegrowanego publicznego transportu pasażerskiego, zgodnie z propozycją zawartą w planie odbudowy.</p>	<p>Taj Zavodnik</p> <p>Focus – Association for Sustainable Development</p> <p>taj@focus.si</p>
<p>Hiszpania</p>	<p>Uruchomienie większych inwestycji w zrównoważoną mobilność miejską (poza pojazdami elektrycznymi), w pociągi regionalne i dojazdowe (poza pociągami dalekobieżnymi) oraz w pociągi nocne.</p> <p>Zapewnienie, że inwestycje w wodór będą oparte wyłącznie na odnawialnych źródłach energii i będą ukierunkowane na najbardziej efektywne zastosowania, jeśli nie ma innych tańszych nośników opartych na odnawialnych źródłach energii.</p> <p>Przeznaczenie w odpowiednich planach większych środków na inwestycje w zakresie konsumpcji własnej energii i społeczności energetycznych, przy jednoczesnym określeniu konkretnych i ambitnych celów.</p>	<p>Ana Marquez</p> <p>SEO/Birdlife</p> <p>amarquez@seo.org</p>

PRZYPISY KOŃCOWE

^I CAN Europe, European Environmental Bureau, Renewables Grid Initiative, REN21 (2020). Paris Agreement Compatible (PAC) scenarios for energy infrastructure (pl. Europejskie Biuro Ochrony Środowiska, Inicjatywa sieci odnawialnych, REN21 (2020). Scenariusze dla infrastruktury energetycznej zgodne z porozumieniem paryskim (PAC)). <https://www.pac-scenarios.eu/?L=0>

^{II} CAN Europe and Bankwatch Network (2022). Dążenie do ekologicznej odnowy: co wstrzymuje postępy w dziesięciu planach odnowy i odporności. https://caneurope.org/content/uploads/2022/02/2022_02_Reaching-for-a-green-recovery-CAN-Europe-Bankwatch.pdf

^{III} Komisja Europejska (2022). Ósme sprawozdanie w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

^{IV} Europejski Trybunał Obrachunkowy (2022). Wydatki na klimat w budżecie UE na lata 2014-2020. Sprawozdanie specjalne 09/2022. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_09/SR_Climate-mainstreaming_EN.pdf

^V Komisja Parlamentu Europejskiego BUDG (2022). Uwzględnienie aspektu klimatu w budżecie UE: aktualizacja na rok 2022. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/732007/IPOL_STU\(2022\)732007_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/732007/IPOL_STU(2022)732007_EN.pdf)

^{VI} CAN Europe (2018). Włączanie problematyki klimatu do głównego nurtu polityki oraz uodpornienie na zmianę klimatu. <https://www.caneurope.org/content/uploads/2018/09/Assessment-EU-budget-climate-mainstreaming-CAN-Europe-August-2018.pdf>

^{VII} Komisja Europejska (2020). Ocena skutków towarzysząca dokumentowi: Zwiększenie ambicji w dziedzinie klimatu Europy w 2030 r. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:749e04bb-f8c5-11ea-991b-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

^{VIII} Agora Energiewende and Climate & Company (2020). Lepsza odnowa: Zabezpieczenia klimatyczne dla proponowanego budżetu UE o wartości 1,85 biliona euro. [https://static.agora-energiewende.de/fileadmin/Projekte/2020/](https://static.agora-energiewende.de/fileadmin/Projekte/2020/2020_07_EU-Commentary-Budget/184_A- EW_Recovering-better_WEB.pdf)

[2020_07_EU-Commentary-Budget/184_A- EW_Recovering-better_WEB.pdf](https://static.agora-energiewende.de/fileadmin/Projekte/2021/2021_09_KlimalInvest2030/A-EW_260_KlimalInvest_III_WEB.pdf)

^{IX} Agora Energiewende (2022). Realizacja RePowerEU: Oparta na solidarności propozycja finansowania dodatkowych potrzeb w zakresie inwestycji ekologicznych. https://static.agora-energiewende.de/fileadmin/Projekte/2021/2021_09_KlimalInvest2030/A-EW_260_KlimalInvest_III_WEB.pdf

^X Europejski Bank Inwestycyjny (2021). Sprawozdanie inwestycyjne EBI 2020/2021: Budowanie inteligentnej i zielonej Europy w erze COVID-19. <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2020>

^{XI} Europejski Trybunał Obrachunkowy (2021). Zrównoważone finanse: Potrzebne są bardziej spójne działania UE, aby przekierować finanse do zrównoważonych inwestycji. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_22/SR_sustainable-finance_EN.pdf

^{XII} Europejski Bank Inwestycyjny (2021). Sprawozdanie inwestycyjne EBI 2020/2021: Budowanie inteligentnej i zielonej Europy w erze COVID-19. <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2020>

^{XIII} CAN Europe (2020). Finansowanie klimatu i transformacji energetycznej w UE: niewykorzystany potencjał funduszy regionalnych. <https://caneurope.org/content/uploads/2020/04/Funding-Climate-and-Energy-Transition-in-the-EU.pdf>

^{XIV} Obliczenia na podstawie „Kategorii interwencji” <https://cohesiondata.ec.europa.eu>; dane pobrane 30 lipca 2022 r.

^{XV} Przegląd europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. <https://cohesiondata.ec.europa.eu/overview>

^{XVI} Wuppertal Institute oraz E3G (2021). Metodologia Green recovery tracker. <https://www.greenrecoverytracker.org/methodology>

^{XVII} GRT (2021). Inwestycje w odbudowę gospodarczą i europejska transformacja energetyczna https://assets.website-files.com/602e4a891047f739eaf5dfad/610127ec9366c37d62e3f1f4_GRT_2021_EU%20Energy%20and%20Recovery%20Deep%20Dive.pdf

- XXVIII** GRT (2021). Inwestycje w odzyskiwanie energii i przejście na ekologiczną mobilność. https://assets.website-files.com/602e4a891047f739eaf5dfad/61bae8af36c9845474dbd030_GRT_2021_EU%20Mobility%20and%20Recovery%20Deep%20Dive.pdf
- XIX** CAN Europe and Bankwatch Network (2022). Dążenie do ekologicznej odnowy: co wstrzymuje postępy w dziesięciu planach odnowy i odporności. https://caneurope.org/content/uploads/2022/02/2022_02_Reaching-for-a-green-recovery-CAN-Europe-Bankwatch.pdf
- XX** Tablica wyników Instrumentu Odbudowy i Odporności Komisji Europejskiej. https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/
- XXI** Europejski Bank Inwestycyjny (2021). Sprawozdanie inwestycyjne EBI 2020/2021: Budowanie inteligentnej i zielonej Europy w erze COVID-19. <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2020>
- XXII** McKinsey (2020). Jak Unia Europejska może osiągnąć zerowy poziom emisji netto przy zerowym koszcie netto. <https://www.mckinsey.com/business-functions/sustainability/our-insights/how-the-european-union-could-achieve-net-zero-emissions-at-net-zero-cost>
- XXIII** CAN Europe. Nowa energia w UE? Uruchowienie instrumentów finansowych i polityki UE w celu przyspieszenia wycofywania się UE z zależności od paliw kopalnych. <https://caneurope.org/repowering-the-eu/>
- XXIV** Centre for European Reform (2022). Jak sprawić, by unijne zasady fiskalne były zgodne z zasadą zero netto. <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2022/eu-fiscal-rules-net-zero>
- XXV** CAN Europe (2021). Stanowisko CAN Europe: Reforma ram fiskalnych UE <https://caneurope.org/content/uploads/2021/11/CAN-Fiscal-Framework-Position.pdf>
- XXVI** CAN Europe and Finance Watch (2022). Od Maastricht do Paryża: Dlaczego zmiany klimatu powinny być uwzględnione w zreformowanych ramach fiskalnych UE. https://caneurope.org/content/uploads/2022/06/Policy_Brief_From_Maastricht_to_Paris_FW_CAN_FINA_L.pdf
- XXVII** Agora Energiewende (2022). Osiągnięcie celów RePowerEU: Oparta na solidarności propozycja finansowania dodatkowych potrzeb w zakresie inwestycji ekologicznych https://static.agora-energiewende.de/fileadmin/Projekte/2021/2021_09_KlimaInvest2030/A-EW_260_KlimaInvest_III_WEB.pdf
- XXVIII** LIFE Unify (2022). „Bilans i planowanie na przyszłość: Narodowe Plany Energetyczno-Klimatyczne jako narzędzie do osiągnięcia bezpieczeństwa klimatycznego i energetycznego”. <https://unify.caneurope.org/wp-content/uploads/sites/2/2022/07/necp-report-taking-stock-planning-ahead.pdf>
- XXIX** https://ec.europa.eu/info/verslas-ekonomika-uras/koronaviruso-krizes-paveiktos-ekonomikos-gaiviniimas/ekonomikos-gaivinio-ir-atsparumodidino-priemone_en#national-recovery-and-resilience-plans
- XXX** <https://strukturnifondovi.hr/en/eu-fondovi/eu-fondovi-2021-2027/operativni-programi-republike-hrvatske-2021-2027/>
- XXXI** <https://www.espa.gr/el/Pages/newwprog-period21-27.aspx>
- XXXII** https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/po-2020/dokumenti-po-2020/program-ekp-2021-27_si_razlicica-1-0_4-3-2022.docx
- XXXIII** https://www.fondoseuropeos.hacienda.gob.es/sitios/dgfc/es-ES/ivr/fcp2020/P2127/Documents/20220616_ACUERDO_DE_ASOCIACION.pdf
- XXXIV** https://www.fondoseuropeos.hacienda.gob.es/sitios/dgfc/es-ES/ivr/fcp2020/P2127/PF/Documents/20220622_Programa_Plurirregional_21-27_CORREGIDO-es.pdf
- XXXV** Komisja Europejska, Krajowe plany na rzecz energii i klimatu. https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-energy-and-climate-plans_en
- XXXVI** Europejski Trybunał Obrachunkowy (2021). Zrównoważone finanse: Potrzebne są bardziej spójne działania UE, aby przekierować finanse na zrównoważone inwestycje. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_22/SR_sustainable-finance_EN.pdf

Autor:

Olivier Vardakoulias (CAN Europe)

Udział:

- **Christophe Jost** (Bankwatch)
- **Eva Mariničová** (CDE – Centre for Transport & Energy)
- **Miljenka Kuhar** (DOOR – Society for sustainable development)
- **Silver Sillak** (Estonian Green Movement)
- **Taj Zavodnik** (Focus – Association for Sustainable Development)
- **Wojciech Szymalski** (INE – Instytut na Rzecz Ekorozwoju)
- **Teodóra Dönsz-Kovács** (MTVSZ)
- **Bárbara Maurício** (ZERO – Associação Sistema Terreste Sustentável)

Redakcja polska:

Wojciech Szymalski

Tłumaczenie:

Lingua Lab

Korekta językowa:

Agata Porowska

Projekt i realizacja:

Agencja Wydawnicza Ekopress

ISBN:

978-83-964099-2-8

Copyright:

Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju

Warszawa 2022

Aby odwiedzić stronę projektu Unify, kliknij link:

<https://unify.caneurope.org/>

Więcej informacji można znaleźć na stronach Instytutu

na rzecz Ekorozwoju: <https://www.pine.org.pl/unify/>

Projekt Unify otrzymał dofinansowanie z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Informacje i poglądy przedstawione w niniejszym raporcie są poglądami autorów i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska sponsorów.

